

**Turvallisuuspolitiikan ja kehityksen yhteyksistä turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelutyöryhmän (SELKO 2004) käyttöön**

**"Kehityspoliittisen näkökulman tulee sisältyä kaikkiin sellaisiin ohjelmiin ja selvityksiin, joilla määritellään Suomen toimintalinjoja kehitykseen vaikuttavissa kysymyksissä."**

Hallituksen periaatepäätös - Kehityspoliittinen ohjelma 2004

Kehityspoliittinen toimikunta haluaa lausunnollaan antaa panoksensa Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun varmistaakseen kehitysnäkökulman sisällyttämisen. Toimikunta haluaa, että kehityspoliittikka tunnustetaan selonteossa yhdeksi välineeksi inhimillisen turvallisuuden ja vakauden edistämiseksi.

Toimikunnan mielestä turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon tulee todeta ennaltaehkäisevän, inhimillisen turvallisuuden lisäämisen merkitys ja ottaa Suomen tavoitteeksi:

- ehkäistä rikkaiden ja köyhien maiden välistä polarisoitumista ja lisätä dialogia
- vahvistaa demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamista kehitysmaissa ja maiden välillä
- varmistaa kehityspoliittikalle riittävästi varoja köyhyyden vähentämiseksi.

**Inhimillinen turvallisuus keskiöön**

Kehityspoliittinen toimikunta haluaa korostaa inhimillisen turvallisuuden käsitettä, joka perustuu ajatukseen turvallisuudesta ihmisoikeutena. Kun lähtökohtana on inhimillinen turvallisuus, kuva laajenee valtioiden turvallisuuskäsitteeseen perustuvasta ns. laajasta turvallisuuskäsitteestä yhä monitahoisemmaksi kysymykseksi. Inhimillistä turvallisuutta edistetään luomalla ihmisille mahdollisuuksia selviytymiseen, arvokkuuteen ja toimeentuloon. Puututaan ongelmiin kuten eriarvoisuus, toimeentulo- ja osallistumismahdollisuuksien puute tai syrjäytyminen. Lähtöajatuksena on, että toimitaan ennaltaehkäisevästi.

Hallituksen kehityspoliittinen ohjelma toteaa, että: "Kehityspoliittikka on myös turvallisuuspolitiikkaa." Äärimmäinen köyhyys aiheuttaa epävakautta ja turvattomuutta sekä luo otollista maaperää ääriryhmien toiminnalle. Toisaalta väkivaltaiset konfliktit ovat yksi vakavimmista uhkista inhimilliselle turvallisuudelle sekä esteistä köyhyyden poistamiselle. Täten kehitys- ja turvallisuuspolitiikka ovat tiukassa yhteydessä toisiinsa. Tätä näkemystä tukevat myös EU:n uusi turvallisuusstrategia (joulukuu 2003) sekä OECD:n Security System Reform and Governance: Policy and Good Practice -asiakirja (huhtikuu 2004).

Globalisaatio on muuttanut paitsi valtioiden välistä kanssakäymistä, myös valtioiden sisäistä kehitystä. Punaisen ristin konfliktiasiantuntijoiden mukaan globalisaation vaikutus turvallisuusarvioihin on se, ettei niitä voi enää rajata maantieteellisesti. Eduskunnan turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportti toteaa: "*Selonteossa tulisi käsitellä globalisaation merkitystä ja vaikutuksia turvallisuuspoliittisen ympäristön muutoksessa.*" Kehityspoliittinen toimikunta haluaa tukea tätä

esitystä. Suomen tulee olla aktiivisempi EU:ssa vahvistaakseen sen roolia globalisaation hallinnassa.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa tulisi todeta, että turvattomuuden syiden korjaaminen on Suomen sekä kehitysmaiden yhteinen etu.

**Laatikko 1:**

Kansainvälisen yhteisön välinpitämättömyyden hinta voi olla valtava, jos se antaa maiden ajautua vakaviin ongelmiin tai epäonnistuneiksi valtioiksi. Yhtenä merkinä väkivaltaisten konfliktien (ja luonnonkatastrofien) hinnasta voidaan todeta humanitaarisen avun osuuden voimakas kasvu. Sen osuus on noussut 3 prosentista virallisesta kehitysyhteistyöstä (ODA) vuonna 1980 jo lähes 10 prosenttiin viime vuosina.

(Development Cooperation Report 2003, OECD/DAC)

## **Kehityspoliittikan keinot turvallisuuden lisäämiseksi**

### **1. Vuosituhattavoitteiden täytäntöönpano vähentää köyhyttä**

YK:n asettamat tavoitteet mm. köyhyyden puolittamisesta vuoteen 2010 mennessä ovat kansainvälisesti tunnustettu lähtökohdaksi tämän vuosikymmenen kehitysyhteistyölle. Kehitysyhteistyöllä yleisesti ottaen luodaan edellytyksiä inhimillisen turvallisuuden toteutumiselle. Tämän lisäksi kehitysyhteistyötä voidaan kohdistaa erityisesti kriisien ennaltaehkäisyyn ja jälkihoitoon kehitysmaissa.

Toimikunnan mielestä hallituksen tulisi myös turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä sitouduttava siihen, että kehitysyhteistyön määrärahoja nostetaan hallitusohjelman mukaisesti, tavoitteena 0.7% bruttokansantulosta vuoteen 2010 mennessä, jotta Suomi ottaa vastuuta globaalista turvallisuuden edistämisestä ja konfliktien perussyiden korjaamisesta.

Toimikunnan mielestä kehitysyhteistyö edistää turvallisuutta parhaiten, jos sen suunnittelussa, toteutuksessa ja evaluoinnissa kiinnitetään todellista huomiota kunnollisten yhteiskunta- ja konfliktianalyysien tekemiseen. Henkilökunnan kouluttaminen on hyvin tärkeä elementti turvallisuus- ja kehityspoliittikkojen yhteensovittamisessa. Heikosti suunnitellulla tai analysoidulla kehitysyhteistyöllä voidaan jopa aiheuttaa epävakautta.

### **2. Johdonmukaisuus politiikkojen välillä luo vakautta**

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa on todettava, että kehityspoliittikalla tarkoitetaan toimintaa kaikilla politiikan lohkoilla, joilla vaikutetaan kehitysmaiden asemaan, ei vain kehitysyhteistyötä.

Taloudellinen alikehitys, rakennesopeutus ja epätasainen tulonjako kansallisella sekä pohjoinen-etelä -akselilla ovat usein levottomuuksien, terrorin tai konfliktien taustalla. Myös kiistat luonnonvaroista aiheuttavat paljon valtioiden sisäisiä ja välisiä konflikteja. Toimikunnan mielestä on paneuduttava tarkemmin ymmärtämään talous- ja kauppapoliittisten päätösten vaikutuksia konflikteja laukaiseviin syihin ennen niiden hyväksymistä. Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa on toimikunnan mielestä todettava, että Suomen ja EU:n toimien mm. kauppaa-, rahoitus- tai investointipoliittikassa tulee vaikuttaa myönteisesti köyhyyden vähentämiseen ja YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen, jotta globaalin epävakauden perussyihin voidaan puuttua.

EU:n turvallisuusstrategia korostaa myös johdonmukaisuutta eri politiikan aloilla sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sisällä. Toimikunnan mukaan on varmistettava, että Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikat toimivat linjassa maamme kehityspolitiikan tavoitteiden kanssa.

**Laatikko 2:**

Jatkuva taloudellinen alamäki lisää valtioiden epäonnistumisen riskiä ja konflikteja. Eräs tutkimus osoittaa, että viiden prosentin lasku talouden kasvussa lisää sisällissodan todennäköisyyttä yli puolella.

Ruandassa kansanmurhaa edelsi vuoden 1989 kahvin maailmanmarkkinahinnan romahduksesta johtuen työttömyyttä, sisäistä siirtolaisuutta ja levottomuutta, jota tietyt Hutu-johtajat osasivat käyttää hyväkseen.

Boliviassa kansainvälisten rahoituslaitosten vaatimia luonnonkaasun ja sähkön yksityistämistä vastustaneet mielenosoitukset lokakuussa 2003 johtivat levottomuuksiin jossa yli 60 kuoli ja joiden seurauksena hallitus kaatui.

(International Alert & Saferworld, 2004 )

### 3. Lisääntyvä dialogi ja laaja kulttuurien ymmärtäminen lisää turvallisuutta

Suomen turvallisuuspoliittisen strategian tärkeä osa tulisi toimikunnan mielestä olla lisääntyvän globaalin dialogin edistäminen ja polarisoitumisen ehkäisy. Konfliktien ehkäisy ja niiden syiden ymmärtäminen lähtee kulttuurien moninaisuuden ymmärtämisestä.

On tärkeää, että Suomi ja EU jatkossakin korostavat multilateralismin merkitystä ja suuntaavat toimintaansa mm. YK:n kautta.

Toimikunnan mielestä Suomen tulee lisätä kontakteja ja yhteistyötä eri tavoin ainakin joihinkin arabimaihin ja korostaa poliittisen dialogin, kulttuurisen kanssakäymisen ja yhteistyön merkitystä mm. EU-yhteistyössä.

Kehityspoliittisen toimikunnan mielestä Suomessa tarvitaan enemmän työtä kansainvälisen ajattelun ja osaamisen lisäämiseksi. Tämä pitää sisällään mm. kehitys- ja kansainvälisyyskasvatusta, tiedottamista, tutkijoiden tukemista sekä maahanmuuttajien parempaa integrointia suomalaiseen yhteiskuntaan.

### 4. Demokratia ja ihmisoikeudet velvollisuuksia valtioille

Demokratian ja osallistumismahdollisuuksien puutteen yhteys inhimillisen turvattomuuteen ja levottomuuksiin sekä väkivaltaisiin konflikteihin on jo yleisesti tunnustettua. Tämä ei kuitenkaan näy vielä tarpeeksi voimakkaasti toimenpiteissä turvallisuuspoliittisella puolella.

**Laatikko 3:**

Tansanian Zanzibarin turvallisuustilanne on hyvin herkkä ja riippuu tulevien vaalien toteutustavasta. Vuoden 2001 pidettyjen ei-vapaiden vaalien jälkeen alkaneet mielenosoitukset johtivat poliisin voimankäyttöön ja mielenosoittajien kuolemiin sekä pakolaisaaltoon. Kaikkien puolueiden kesken aikaansaadun ja kansainvälisten avunantajien tuella tehdyn poliittisen sopimuksen jälkeen tilanne on saatu rauhoittumaan. Edistystä vaalijärjestelmän kehittämisessä avoimeksi ja demokraattiseksi on tapahtunut.

Zanzibarin pääoppositi puolue Civic United Frontin (CUF) mielestä lokakuussa 2005 pidettävien vaalien onnistuminen on äärimmäisen tärkeää, muutoin vaarana on laajat levottomuudet ja ääriyhmiin vahvistuminen. CUF pyytää Suomelta apua mm. pysyvän äänestäjärekisterin aikaansaamiseen kehitysyhteistyövaroin ja poliittisen dialogin avulla.

KPT:n pääsihteerin tapaaminen 13.4. CUF-Zanzibarin edustajien kanssa Helsingissä

Eduskunnan turvallisuuspoliittinen seurantaryhmä kiinnittää huomiota Euroopan unionin uuden turvallisuusstrategian heikkouteen tässä: se ei raportin mukaan johtopäätöksissä huomioi analyysiansä konfliktien syistä ja ennaltaehkäisevän toiminnan tärkeyttä. Kehityspoliittisen toimikunnan mielestä selonteossa on tunnustettava erityisesti ihmisoikeuksien edistämisen, demokratian kehittämisen, korruption vastaisen työn sekä naisten aseman edistämisen tärkeys inhimillisen turvallisuuden ja vakauden takaamisessa.

## **5. Yhteensovittua toimintaa ennen, jälkeen ja konfliktin aikana**

Ennaltaehkäisevän kehitysyhteistyön, konfliktin aikaisen ja jälkeisen kriisinhallinnan sekä humanitäärisen avun tulee muodostaa selkeä toimintojen ketju, jotka tukevat toisiaan. Tämä on todettu useissa raporteissa jo vuosikymmenen ajan, mutta käytännössä tästä tavoitteesta ollaan toimikunnan mielestä vielä liian kaukana. Ongelma on niin Suomen, EU:n kuin kansainvälisten organisaatioiden toiminnassa.

Toisaalta näiden toimintojen ero on pidettävä selkeänä. Kehityspoliittisen toimikunnan mielestä on pidettävä huolta siitä, etteivät kriisit tai muut turvallisuuspoliittiset intressit liikaa määrittele kehitysyhteistyön painopisteitä Suomessa tai EU-tasolla. Esimerkiksi kehityspoliittisen ohjelman kohdentamistavoitteet tiettyihin maihin ja alueisiin on toteuduttava köyhyyden vähentämisen - ei ”sodan terrorismia vastaan” lähtökohdista. Myös köyhyyden vähentämiseen suunnattujen kehitysyhteistyömäärärahojen osuus on turvattava humanitaarisen avun osuuden kasvulta.

Toimikunta haluaa myös vahvistaa kehitysyhteistyöosaamista sotilaallisissa ja siviilikriisinhallinnon hankkeissa, mm. tähän soveltuvalla koulutuksella. Esimerkiksi KATU:n (Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto) siviilikriisinhallinnan kurssit Suomessa tai EU:n siviilikriisinhallinnan kurssit ovat olemassa olevia kanavia, joita tulee hyödyntää.

Kehityspoliittisen toimikunnan mielestä yhteistyössä kehitysmaiden kanssa on tehtävä säännöllisiä analyysejä, jotta voidaan huomata konfliktialttius ja arvioida minkälainen läsnäolo voisi parhaiten estää kriisin eskaloitumisen.

## **6. Sektorit ylittävä yhteistyö a ja o**

Kehityspoliittisen toimikunnan mielestä kehityksen ja turvallisuuden yhdistäminen todellisuudessa on suuri haaste, joka vaatii yhteistyötä viranomaisten, poliitikkojen, yritysten ja kansalaisjärjestöjen kesken.

Toimikunnan mielestä nyt tarvitaan vahvaa poliittista tahtoa ja sektorit ylittävää yhteistyötä, jotta laajan turvallisuuden ja inhimillisen turvallisuuden käsitteet saadaan konkreettisesti toteutettua osana Suomen johdonmukaista turvallisuuspolitiikkaa.

---

### **Allekirjoitus:**

**Gunvor Kronman**  
Puheenjohtaja  
Kehityspoliittinen toimikunta

Helsingissä 14.5.2004

**Lähteinä käytetty:**

A Secure Europe in a Better World, European Security Strategy, December 2003

Commission on Human Security: Human Security - Now, Outline of the report, May 2003.

International Alert: Security and Peace Building, November 2003

OECD/DAC: The Security and Development Nexus: Challenges for Aid, DAC HLM 15-16 April 2004

OECD/DAC: Security System Reform and Governance: Policy and Good Practice, adopted at DAC HLM 15-16 April 2004

OECD: Helping Prevent Violent Conflict (Executive Summary), 2001

Pääministeri Vanhasen puhe Ylihärmässä 4. huhtikuuta 2004

Saferworld and International Alert: Strengthening Global Security Through Addressing The Root Causes of Conflict. Priorities for the Irish and Dutch Presidencies in 2004, Feb 2004

Turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän raportti, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 9/2004

Valtioneuvosto: Lähtökohdat vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon jatkovalmistelulle, 15.4.2004

---

Kehityspoliittinen toimikunta  
Ulkoasiainministeriö  
PL 176, Laivastokatu 22 C  
00161 Helsinki  
p. 09 160 05, f. 09 160 55651

Development Policy Committee  
Ministry for Foreign Affairs  
P.O.Box 176, Laivastokatu 22 C  
FIN-00161 Helsinki, Finland  
tel. +358 9 160 05, f. + 358 9 160 55651